

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthunsgate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Referanse 201706767

Oslo, 22. februar 2018

Felles uttalelse fra:

Forslaget til ny utforming av nettleien bidrar ikke til måloppnåelsen

Innspill til NVEs forskriftshøring fra Forbrukerrådet, Huseiernes Landsforbund, Bellona, Nelfo, EFO og Boligprodusentenes Forening

Det er samfunnsmessig bred enighet om at det er riktig å motivere til adferd som gir bedre utnyttelse av strømmettet. Med mål om å øke nettutnyttelsen har NVE utformet et forslag til endringer i nettariffene i distribusjonsnettet. Det konkrete forslaget er at nettkundene skal måtte abonnere på effekt, målt som maksimalt forbruk av kWh innenfor en enkelttime. Abonnementet skal ha en bindingstid på minimum 12 måneder og skal gjelde alle kunder, hele døgnet og hele året. I de timer forbrukeren bruker mer strøm enn hun abonnerer på, skal det betales en betydelig overforbrukspris i øre/kWh.

NVEs forslag til ny modell for nettariffer bidrar ikke til at vi når det overordnede målet. Tvert imot vil nettutnyttelsen reduseres, enhetskostnadene for transport av strøm vil øke og den grønne verdiskapningen vil trues. Forvaltningen av forslaget til nytt tariffregime vil også medføre økt byråkratisering, og dermed øke de administrative kostnadene. Fra forbrukernes ståsted fremstår forslaget som komplisert, lite kundevennlig, og det rammer særlig de mest sårbare forbrukerne.

Norske forbrukere og næringsliv nyter i dag godt av en rimelig, klimavennlig og sikker tilgang til strøm, noe som gir grobunn til grønn omstilling og ytterligere bærekraftig vekst. Stortinget vedtok i 2016 en forsterket satsing på den norske strømforsyningen og økt bruk av fornybar strøm til transport og grønn industri. Politikernes budskap var den gang, og er fortsatt klart og tydelig:

Fremtiden er elektrisk! Vi er derfor forundret over at NVE ikke har vurdert potensielle forbruker- og næringsmessige virkninger og ringvirkninger av forslaget i lys av de politiske ambisjonene og satsingen på grønn konkurransekraft.

Forbrukerrådet, Huseiernes Landsforbund, Bellona, Nelfo, EFO og Boligprodusentenes Forening deler NVEs bekymring over økende nettleie. Vi ser også behovet for å jevne ut effekttoppene i nettet for å minimere nettinvesteringene. Tarifferingsprinsipp byttes imidlertid ikke så ofte, og det er derfor særlig viktig at analysene som ligger til grunn for beslutningene har en dybde og et omfang som sikrer gode og fremtidsrettede beslutninger. Vi ber derfor NVE utrede mer egnede virkemidler for å oppnå en effektiv utnyttelse av nettet i tett samarbeid med næringslivet, miljøorganisasjonene og forbrukerinteressene.

I det nedenstående utdyper vi våre innspill og kommentarer til NVEs forslag.

Forslaget er altfor komplisert for vanlige forbrukere

Allerede i dag har strømprisen så mange elementer at forbrukerne opplever strømfakturaen som komplisert å forstå. NVEs forslag gir en enda mer komplisert, uoversiktlig og mer uforutsigbar strømpris. At det finnes en mulig fremtidig gevinst ved lavere nettleie er selvsagt positivt, men det vil neppe bli sluttresultatet. Vi er redd for at forbrukerne ikke vil forstå hvilken atferd som vil gi lavere strømrregning, og målet om økt utnyttelse av nettet vil da heller ikke realiseres.

I NVEs forslag ligger en forventning om at forbrukerne skal opparbeide seg innsikt i hvordan effektabonnement og forbruksvariasjoner vil slå inn på nettleien. Erfaringsmessig vil det derimot ta lang tid før forbrukerne tilpasser seg til et slikt system. Det er for eksempel 200 000 nordmenn som fortsatt ikke har nettbank. Det er mange forbrukere som av tekniske, sosioøkonomiske eller andre praktiske årsaker ikke vil kunne endre sin atferd for å få lavere strømrregning. Vår bekymring er at tarifforslaget vil føre til at mange vil vegre seg for å bruke strøm på gitte tidspunkter i løpet av dagen, året eller når det kaldt ute. Det vil svekke livskvaliteten betraktelig, og da vil heller ikke målet om en rasjonell og god utnyttelse av nettet oppfylles.

NVEs forslag forutsetter at forbrukerne skal binde seg til et effektabonnement i minst 12 måneder. Hvilket abonnement som vil lønne seg vil man ikke kunne vite før året er omme. Lønnsomheten i abonnementsalternativene vil være avhengig av mange faktorer, eksempelvis som oppvarmingsbehov (som vil kunne endre seg fra år til år), endringer i familiesammensetning, permisjoner, sykdom, kjøp av elbil, installering av solceller, etc. En bindingstid på 12 måneder er særdeles lite fleksibelt og forbrukervennlig.

I høringsnotatet sammenligner NVE sin modell med et mobilabonnement der man betaler for en gitt mengde datatrafikk i måneden. Det er en sammenligning som fort kan bli misvisende. I mobilmarkedet er nemlig nettselskapene i konkurranse med hverandre. Konkurransen har ført til at de fleste abonnementer er uten bindingstid, ubenyttet kapasitet kan overføres til neste måned, og man får tidlig varsel med tilbud om utvidelse når man nærmer seg kapasitetsgrensen. Ingen av disse løsningene er forenelig med NVEs tarifforslag.

Forslaget hindrer grønn næringsutvikling

Med utgangspunkt i et velutviklet kraftsystem og utsikter til et varig overskudd på fornybar elektrisitet, har Norge en unik mulighet til å fullelektrifisere fossil energibruk, samt utvikle grønne næringer basert på våre nasjonale fornybare energikilder.

Norge kan eksempelvis fullelektrifisere hele personbiltransporten uten en eneste nettinvestering, dersom vi lader bilene på tider med ledig kapasitet. Hvis vi utnytter dagens nettkapasitet til å produsere flere industrivarer, elektrifisere fossile varmesystemer og levere elektrisitet til transport, vil enhetskostnaden og nettleien til folk flest bli lavere. Lavere enhetskostnader i nettariffene vil gi drivkraft til både elektrifisering og annen grønn verdiskaping. NVEs forslag bidrar ikke til en slik utvikling.

NVEs forslag fører dessverre ikke til økt utnyttelse av nettet på tider med ledig kapasitet. Når kundene må abonnere på effekt er det nemlig ikke den samlede tilstanden i nettet som bestemmer når det er dyrt/billig å bruke strøm. Den bestemmende faktor er den enkelte abonnents individuelle forbrukerprofil. De som har et høyt forbruk om natten (f.eks. veibelysning) eller om sommeren (f.eks. campingplasser) vil faktisk bli straffet for et høyt effektuttak, selv om de utnytter ledig kapasitet i nettet. Disse kundene har heller ingen insentiver til å redusere sitt forbruk på tider med anstrengt nettkapasitet.

Forslaget til NVE vil også føre til en reduksjon i lønnsomheten i energieffektiviseringstiltak, lokal energiproduksjon fra solceller og varmepumper, samt alternative kollektive energiløsninger som f.eks. fjernvarme. Disse konsekvensene burde vært ytterligere utredet av NVE, spesielt med tanke på de politiske ambisjoner og mål som på disse områdene er tydeliggjort av så vel Stortinget (Energimeldingen, «Ta krafta i bruk») som sittende Regjering (Jeløya-plattformen).

Overføringsnettet i Norge er svært robust. Det NVE karakteriserer som en «effektutfordring» burde egentlig vært omtalt som en «effektmulighet». Da oppdager man at tarifforslaget vil svekke Norges konkurransefortrinn for grønn verdiskaping. NVE ser helt bort i fra de muligheter som ligger i dagens raske teknologiske utvikling, som allerede nå innebærer nye og mer effektive måter å styre forbruk og laster gjennom hele døgnet. Forslag til nye tariffer fremstår således som et overdimensjonert reguleringstiltak i lys av problemets faktiske og svært håndterbare størrelse.

Fem kriterier for nye nettariffer

NVEs høringsdokument mangler en analyse der man forsøker å kvantifisere kost/nytte effekten av eget forslag. Hvorvidt NVEs forslag vil utløse sparte nettinvesteringer er høyst uklart, og vi ser ikke at mulige konsekvenser for ulike forbrukergrupper er godt nok belyst i høringsnotatet. Med bakgrunn i våre overstående innspill vurderer vi det imidlertid som lite sannsynlig at nytten oppveier ulemperne.

Vi vil uttrykke vår fulle støtte til Stortingets mål om effektiv utvikling og utnyttelse av nettet. Det er i alle aktørers interesse å sikre en riktig balanse mellom nettinvesteringer og tiltak for forbrukerfleksibilitet. På bakgrunn av dette ønsker vi oss rammer for bruk av nettet som oppfyller følgende kriterier:

1. En omlegging av nettariffene må gi større gevinster enn ulemper for alle brukere av nettet.
2. Omfordelingen av nettkostnadene må ikke gå på bekostning av sårbare kunder.
3. Nettariffene skal gi positive stimuli til utnyttelse av nettet i perioder med ledig kapasitet, noe som vil utløse lavere nettleie og bedre vilkår for grønn verdiskaping og økt konkurransekraft.
4. Gulrot bør brukes fremfor pisk
5. Stimulere til økt teknologisk innovasjon som bistår forbrukerne til bedre adferd og en mer kostnadseffektiv utnyttelse av nettet

Med utgangspunkt i våre fem kriterier kan man tenke seg en kombinasjon av flere ulike virkemidler for å oppnå målet om økt nettutnyttelse:

Folk flest vil trolig akseptere et lite tariffincentiv til å redusere uprioriterte laster i de perioder det faktisk finnes en anstrengt situasjon i nettet, gitt at dette fører til økt bruk av nettet og lavere nettleie.

Samtidig kan NVE på sikt introdusere andre og mer positive virkemidler for å oppnå bedre nettutnyttelse. I stedet for å straffe forbrukerne, kan man vurdere å betale/kompensere de forbrukerne som direkte bidrar til å avlaste en anstrengt nettsituasjon.

Ved bruk av ny teknologi kan det etableres et marked for forbrukerfleksibilitet i distribusjonsnettet. Dette markedet kan fungere på samme måte som dagens regulerkraftmarked og marked for energiopsjoner i transmisjonsnettet, der det i dag er produsenter og større industrikunder som blir kompensert for å øke eller redusere sin produksjon/forbruk. Gjennom sitt nye programområde «Storskala demonstrasjon av fremtidens energisystem» vil Enova kunne spille en viktig rolle for å få testet ut slike markedsløsninger i praksis.

Vi mener NVEs forslag strider mot alle våre kriterier og ber direktoratet om å trekke det tilbake. Vi kan ikke vedta nye tariffinsentiver før NVE etablerer en felles forståelse med næringslivet, miljøorganisasjonene og forbrukerinteressene for hvilke politiske rammer, reguleringer og markedstiltak som vil kunne realisere potensialet for økt nettutnyttelse, endret forbrukeratferd, og grønn verdiskaping, på en enklest og billigst måte.

Med vennlig hilsen

Randi R. S. Flesland, Direktør i Forbrukerrådet

Morten Andreas Meyer, Generalsekretær i Huseiernes Landsforbund

Frederic Hauge, Stifter og faglig leder i Bellona

Ove Guttormsen, Adm. direktør i Nelfo

Frank Jaegtnes, Administrerende direktør i EFO

Per Jæger, Adm. direktør i Boligprodusentenes Forening